

Libris.RO

Respect pentru oameni și cărți

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
TWAIN, MARK

Print și cerșetor / Mark Twain; trad. și adapt.: Lulciuc
Irina. -Ed. a 7-a -București: Steaua Nordului, 2015
ISBN 978-606-511-421-0

I. Lulciuc, Irina (trad. ; adapt.)

821.111(73)-93-34=135.1

Mark Twain

Print și cerșetor

© Editura Steaua Nordului. Toate drepturile rezervate.

Nașterea prințului și a cerșetorului

În vechea cetate a Londrei, într-o zi obișnuită de toamnă din cel de-al doilea sfert al secolului al XVI-lea, într-o familie săracă s-a născut un băiat care purta numele de Canty și pe care nimeni nu-l prea dorea. În aceeași zi, într-o familie bogată cu numele de Tudor, s-a născut un alt copil englez, pe care toată Anglia îl dorea. Întreaga țară l-a dorit și l-a așteptat atât de mult rugându-se la Dumnezeu, încât acum când s-a născut poporul era aproape nebun de bucurie. Oameni care nici măcar nu se cunoșteau bine se îmbrățișau plângând. Toată lumea s-a oprit din lucru, mici și mari, bogați și săraci; cu toții sărbătoreau, cântau, dansau, și au fost plini de generozitate timp de mai multe zile și nopți. Ziua, Londra oferea un spectacol extraordinar cu drapele vesele care fâlfâiau la toate balcoanele și pe toate acoperișurile, și cu parade splendide pe apă. Noaptea nu era deloc mai puțin sclipitoare căci deborda de focuri de artificii la fiecare colț de stradă și de mândria petrecăreților care se bucurau împreună. Peste tot în Anglia nu se vorbea decât despre acest nou-născut, Eduard Tudor, prinț de Wales, care în scutecele sale de mătase și satin, se odihnea fără să aibă habar de reacțiile pe care le-a provocat venirea sa pe lume, sau să se preocupe de rangul înalt al nobililor și doamnelor care aveau grijă de el. Dar, de celălalt bebeluș, Tom Canty, în scutece zdrențuite, nu se vorbea decât în familia săracă în care prezența sa era o povară în plus.

Primii ani din viața lui Tom

Să sărim peste câțiva ani.

Londra, care avea pe atunci vreo mie cinci sute de ani, era un oraș mare, cel puțin pentru această epocă. Avea vreo o sută de mii de locuitori sau chiar dublu după spusele altora. Străzile erau strâmte, întortocheate, murdare și mai ales pe acolo pe unde locuia Tom Canty, într-un cartier din apropierea Podului Londrei. Casele erau de lemn, etajul al doilea era așezat peste primul și cel de-al treilea se sprijinea pe cel de-al doilea; cu cât casele erau mai înalte cu atât ele câștigau în lățime. Scheletul lor era construit din stâlpi puternici în cruce, umpluți cu materiale solide, și totul era tencuit în ipsos. Stâlpii erau vopsiți în roșu, albastru sau negru, după preferința proprietarului, și aceasta dădea caselor un aspect pitoresc. Ferestrele înguste aveau ochiuri mici în formă de romb și se deschideau în exterior având balamale ca și ușile.

Casa unde locuia tatăl lui Tom se ridica într-un fel de fundătură numită Offal Court, la ieșirea din Pudding Lane. Era strâmtă, veche, sărăcăcioasă și plină ochi de familii sărace și zdrențăroase. Tribul Canty se îngălămbădea într-o cameră la etajul trei. Mama și tata aveau un fel de somieră de lemn într-un colț, iar Tom, bunica sa și cele două surori, Bet și Nan, nu se plângeau din cauza spațiului, aveau întreaga podea la dispoziție și puteau dormi unde voiau. Erau și una sau două cuverturi zdrențuite și o grămadă de paie vechi și murdare,

dar acestea nu puteau fi în niciun caz numite paturi. Dimineața totul era îngălămbădit într-un colț cu o lovitură de picior, iar seara fiecare trăgea din grămada aceea în funcție de nevoie.

Bet și Nan erau gemene și aveau cincisprezece ani. Erau fete bune, nu foarte curate, îmbrăcate în zdrențe și profund ignorante, mama lor, de asemenea. Însă tatăl și bunica formau o pereche diabolică. Se îmbătau cu prima ocazie; se băteau între ei sau cu cine le ieșea în cale. Înjurau și blestemau în continuu, fie că erau beți sau nu. John Canty fura, iar mama lui cerșea. I-au obligat și pe copii să cerșească, dar nu au reușit să-i facă să fure. Printre pleava societății care locuia acolo, fără să facă parte din ea, era și un preot bătrân pe care regele l-a expulzat din casa lui cu o rentă modică și care, în secret, îi învăța pe copii bunele maniere. Părintele Andrei l-a învățat pe Tom puțină latină, l-a învățat să citească, să scrie și le-ar fi învățat tot atâtea și pe surorile lui, dacă acestea nu s-ar fi retras de teama bății de joc a camaradelor în fața cunoștințelor lor neobișnuite.

Întreg Offal Court zumzăia după modelul locuinței familiei Canty. De-a lungul întregii nopți bețiile, certurile și scandalurile făceau legea acestui loc. Capetele sparte erau un lucru obișnuit, ca și foametea. Cu toate acestea, micuțul Tom nu era nefericit. Viața lui era aspră, însă el nu-și dădea seama. Era viața pe care o trăia oricare copil din Offal Court, astfel că totul părea normal și obișnuit. Când se întorcea seara cu mâinile goale, știa că tatăl său îl va ocări mai întâi și apoi îl va lovi, că groaznica lui bunică îl va trata la fel sau mai rău; dar în timpul nopții, mama sa, deși moartă de foame, se va strecura pe ascuns până la el pentru a-i aduce tot ceea ce reușea să

pună deoparte, chiar din porția ei, niște firimituri mizerabile sau o coajă de pâine, deși adesea, prinsă asupra faptului, era pedepsită și bătută pentru această trădare de însuși soțul său.

Cu toate acestea viața lui Tom nu era chiar atât de neplăcută, mai ales vara. El cerșea minimul necesar căci legile împotriva cerșetoriei erau severe iar penalitățile stricte; astfel îi rămânea destul timp pentru a asculta poveștile și legendele părintelui Andrei cu uriași, zâne, pitici, spirite, castele fermecate, regi neobișnuiți și prinți. Mintea sa era învăluită de aceste povești minunate și adesea, noaptea, culcat în întuneric pe grămada lui de paie care-l zgâriau, obosit, înfometat și amețit de lovituri, își dădea frâu liber imaginației uitându-și repede durerea și suferința, și imaginându-și viața plină de răsfăț a unui prinț adorat dintr-un palat regal.

Astfel, o dorință arzătoare a început să-l obsedeze zi și noapte – să vadă cu ochii lui un prinț adevărat. Într-o zi, și-a împărtășit dorința cu unii dintre camarazii lui din Offal Court, dar aceștia și-au bătut joc de el și l-au luat peste picior fără milă, așa că a hotărât ca pe viitor să-și păstreze visurile doar pentru el.

Citea o mulțime dintre cărțile vechi ale abatelui, căruia îi cerea să i le explice și să i le comenteze. Visurile și lecturile sale l-au transformat încet-încet. Ființele din visurile sale erau atât de rafinate, încât îl făceau să roșească la vederea zdrențelor și mizeriei în care trăia, dorind să fie mai curat. Însă îi făcea plăcere să se joace în noroi ca altădată; dar, în loc să se scalde în Tamisa doar pentru a se distra, el a început să aprecieze aceste băi pentru a se spăla și a se curăța.

După părerea sa, întotdeauna se întâmpla ceva pe lângă Maypole, Cheapside sau în târguri; uneori, toți londonezii

aveau șansa să vadă câte o paradă militară atunci când vreun nenorocit renumit era condus la închisoarea din Turnul Londrei, pe jos sau cu vaporul. Într-o zi de vară a văzut-o pe sârmana Ana Askew împreună cu trei oameni urcând pe rug la Smithfield; a auzit un fost episcop spunând o predică care l-a lăsat indiferent. Dar, în pofida tuturor acestor lucruri viața lui Tom era destul de variată și de plăcută.

În timp, lecturile și visurile lui Tom despre viața prinților l-au influențat atât de puternic, încât fără să-și dea seama, a început să se comporte ca un prinț. Limbajul și manierele sale au devenit ceremonioase și au provocat admirație și amuzament în jurul său. Influența pe care o avea asupra

celorlalți copii creștea cu fiecare zi; ajunsese să fie considerat o ființă superioară, acordându-i-se un respect deosebit. Părea că știe atâtea lucruri! Faptele și cuvintele sale erau nemaipomenite! Și pe lângă acestea aveau un caracter profund! Câtă înțelepciune! Observațiile sale, gesturile sale, tot ceea ce venea de la el era povestit de către cei mici oamenilor mari; aceștia, la rândul lor, vorbeau despre el și-l considerau o ființă foarte dotată și cu adevărat extraordinară. Adulți nehotărâți, care șovăiau la luarea unei decizii, veneau la el să-i ceară sfatul și adesea, erau uimiți de subtilitatea și ingeniozitatea părerilor sale. De fapt, a devenit o persoană importantă în ochii tuturor celor care-l cunoșteau, în afară de familia sa – aceasta nu vedea nimic deosebit la el.

În secret, după ceva timp, Tom și-a creat propria curte princiară! Prințul era el, iar prietenii săi cei mai apropiați erau gărzile, șambelanii, cavalerii, nobilii, doamnele de la curte, și familia regală. În fiecare zi acest „așa-zis” prinț era primit cu mare ceremonie, asemenea celor din lecturile sale romantice; zilnic marile afaceri din regatul imaginar erau dezbătute în consiliul monarhic, iar maiestatea sa închipuită emitea decrete pentru armatele, flotele și comandanții săi fictivi.

După toate acestea se reîntorcea la zdrențele sale, cerșea câțiva bănuți, își înghițea masa sărăcăcioasă, primea porția de lovituri și injurii, apoi se întindea pe adunătura de paie care-i servea drept pat, și își relua visurile de grandoare închipuită.

Și astfel, dorința de a întâlni măcar o dată în viața sa un prinț adevărat, în carne și oase, creștea cu fiecare zi care trecea, până ce această dorință le-a absorbit pe toate celelalte și a devenit singura preocupare a existenței sale.

Într-o zi de ianuarie, se afla în cartierul care se întinde între Mincing Lane și Little East Cheappe unde își făcea obișnuitul rond pentru a cere de pomană; s-a plimbat descurajat timp de mai multe ore, cu picioarele goale și tremurând de frig; contempla vitrinele rotiseriilor, și suspina la vederea plăcintelor umplute și a altor bunătăți uimitoare care erau prezentate acolo – căci, după părerea sa, această mâncare era divină, destinată îngerilor, asta putea judeca după mirosul lor, căci nu avusese niciodată norocul să guste din acestea. Ploaia rece cădea, iar atmosfera era întunecată; era o zi tristă. Seara, Tom s-a întors acasă ud learcă, atât de obosit și de înfometat încât, văzându-l cum arată, tatăl și bunica sa au fost emoționați atât cât puteai ei. L-au bătut mai puțin decât de obicei și l-au trimis la culcare. Durerea, foamea, vacarmul injuriilor și certurilor care domina clădirea l-au ținut mult timp treaz; dar, în final, gândurile sale s-au refugiat în ținuturile îndepărtate de poveste și a adormit în compania unor prințișori auriți și colorați care trăiau în palate de dimensiuni imense, și care aveau servitori care se înclinau în fața lor sau se grăbeau pentru a le executa ordinele. Și bineînțeles că a visat, ca de obicei, că el însuși era fiu de prinț.

De-a lungul nopții reputația condiției sale regale a strălucit în fața lui; s-a plimbat printre nobili și doamne importante, într-o lumină strălucitoare, respirând parfumul lor, bând înconjurat de sunetul unei muzici divine, răspunzând plecăciunilor mulțimii care se îndepărta pentru a-i face loc fie printr-un zâmbet, fie printr-o mișcare ușoară din cap; însă, a doua zi dimineață când s-a trezit, visul său a avut efectul obișnuit – intensifica de o mie de ori mizeria dimprejur. Era cuprins de amărăciune și cu inima sfâșiată de durere a început să plângă.

CAPITOLUL III

Tom îl întâlnește pe prinț

Tom se trezi înfometat și începu să se plimbe de colo-colo la fel de înfometat dar cu spiritul ocupat de minunățiile visurilor sale nocturne. Se plimbă fără vreun scop anume prin oraș, fără să fie atent în ce direcție se îndrepta sau să bage de seamă cine trecea pe lângă el. Oamenii îi împingeau sau îi vorbeau urât, dar copilul nu dădea importanță acelor cuvinte răuvoitoare. Tot plimbându-se așa a ajuns într-un final la Temple Bar; niciodată nu se aventurase atât de departe în această parte a orașului. S-a oprit să reflecteze, însă imediat s-a lăsat din nou absorbit de imaginația sa și a ieșit dincolo de perimetrul Londrei. În acele vremuri Strand nu mai era doar un drum de țară, ci avea pretenția să fie o stradă cu puține locuințe; într-adevăr, dacă pe o parte a drumului rândul de case era compact, de cealaltă nu erau decât câteva construcții vaste care erau palatele oamenilor bogați și nobili a căror terenuri magnifice se întindeau până la fluviu, terenuri care astăzi sunt limitate de ziduri strâmte de cărămidă sau piatră.

Tom a descoperit în final Charing Village și s-a oprit o clipă în fața unei cruci minunate pe care o ridicase un rege îndoliat din timpuri străvechi; apoi a luat-o calm pe un drum liniștit și plăcut, a depășit palatul impozant al marelui cardinal îndreptându-se spre un palat extraordinar și monumental deci mult mai impozant decât precedentul și anume Westminster. Tom, încântat și impresionat, a contemplat construcția vastă, aripile ce se desfășurau cu amploare, fortificațiile austere,

intrarea imensă din piatră cu grilaje aurite care adăposteau giganții lei de granit și toate celelalte semne și simboluri ale regalității. Oare ceea ce-și dorea din tot sufletul se va îndeplini în sfârșit? Fără îndoială în fața lui se înălța palatul unui rege.

Acum nu se putea aștepta să vadă și un prinț... un prinț în carne și oase, Cerul nu putea să fie chiar atât de generos cu el!

De o parte și de cealaltă a grilajului aurit stătea în picioare o statuie vie, adică un străjer care era îmbrăcat din cap până în picioare cu o armură strălucitoare din oțel. La o distanță respectuoasă stăteau oamenii simpli și cei din oraș care pândeau cea mai bună ocazie pentru a zări, chiar și pentru o clipă pe cineva cu sânge albastru. Calești splendide, care plimbau călători minunați, cu lachei strălucitori, soseau și plecau iar porțile care se deschideau larg străpungeau parca hotarul regal.

Bietul Tom, care era îmbrăcat cu niște zdrențe, s-a apropiat și a trecut timid și încet dincolo de santinele. Inima îi bătea cu putere și speranța lui creștea când, deodată, a observat prin grilajul aurit un spectacol care aproape că l-a făcut să țipe de bucurie. Înăuntru era un băiat cu o înfățișare plăcută, bronzat și bine făcut datorită sportului și gimnasticii, a cărui haine erau numai din mătase, satin și purta bijuterii strălucitoare; avea într-o parte o sabie ornată cu pietre prețioase și un pumnal; în picioare avea cizme din piele de căprioară cu tocuri roșii; pe cap purta o pălărie elegantă de culoare roșu aprins, cu pene lungi, fixate cu o bijuterie sclipitoare. Mai mulți domni îmbrăcați cu haine scumpe îl însoțeau, cu siguranță era vorba despre servitorii lui. Oh! Era un prinț... un prinț, un prinț viu, adevărat... nu mai era nicio îndoială; rugămintea din inima bietului copil era în sfârșit îndeplinită.

Tom era atât de emoționat, încât răsufila din ce în ce mai

repede, ochii i se măreau fericiți și încântați. Nu a mai avut decât o singură dorință: să se apropie de prinț, să-l vadă cu adevărat, să-l devoreze din priviri. Fără să se gândească, și-a lipit fața de grilaj. Imediat unul dintre soldați l-a smuls de acolo și l-a împins către mulțimea de țărani și de gură cască ce se holbau la acest spectacol. Soldatul i-a spus:

– Ține-te bine, pomanagiule!

Mulțimea a rânjit, însă prințul a sărit înspre poartă roșu de furie, cu ochii strălucind de furie și a strigat:

– Astfel te porți tu cu un biet băiat?! Cum îndrăznești să tratezi astfel un servitor al regelui, al tatălui meu?! Deschide poarta și lasă-l să intre!

Ar fi trebuit să-i vedeți pe oamenii din popor aruncându-și pălăriile în aer. Ar fi trebuit să-i fi auzit țipând: „Ura” și „Viață lungă Prințului de Wales!”

Soldații au prezentat onorurile cu halebardele lor, au deschis poarta și și-au prezentat din nou armele, în timp ce bietul copil trecea prin fața lor, cu zdrențele în vânt, pentru a atinge mâna întinsă a Prințului care reflecta o bogăție infinită.

Eduard Tudor a spus:

– Pari obosit și înfometat; ai fost maltratat, urmează-mă!

Vreo șase curteni au sărit pentru a face nu știu ce, cert este că au sărit în ajutor. Dar o mișcare princiară a mâinii drepte i-a îndepărtat și aceștia s-au oprit imediat înmărmurind ca niște statui. Eduard l-a condus pe Tom prin palat până la o cameră bogat mobilată pe care o numea cabinetul său. La porunca sa, a fost adusă mâncare așa cum Tom nu mai văzuse decât în cărți. Cu o delicatețe și o educație de rang înalt Prințul și-a concediat servitorii pentru a-l proteja pe invitatul său de criticile șoptite ale acestora; apoi, s-a așezat lângă el și l-a întrebat în timp ce acesta mânca:

– Care este numele tău, băiete?

– Tom Canty, sire, cu tot respectul.

– Ce nume ciudat! Unde locuiești?

– În oraș, cu tot respectul, sire. În Offal Court la capătul cartierului Pudding Lane.

– Offal Court! O altă denumire ciudată, într-adevăr. Ai părinți?

– Da, sire, și o bunică, dar nu prea îmi place de ea, să mă ierte Dumnezeu! Am de asemenea, două surori, gemene, Nan și Bet.

– Bunica ta, fără îndoială, nu este prea drăguță cu tine.

– Nici cu ceilalți, cu tot respectul datorat domniei voastre. Inima sa este rea și acțiunile sale răufăcătoare de dimineața până seara.

– Te maltratează?

– Se mai întâmplă să se abțină când doarme sau este moartă de beată, dar cum își vine în fire, îmi aplică câteva scatoalce.

– Cum? Te bate?

– Pe cuvântul meu că da, cu tot respectul, sire.

– Te bate! Tu atât de mic, atât de fragil. Ascultă-mă ce-ți zic: înainte să cadă noaptea va fi trimisă la închisoarea din Turnul Londrei. Regele, tatăl meu...

– De fapt, uitați sire că rangul său este josnic. Turnul este rezervat persoanelor de rang înalt.

– Exact, desigur, nici nu m-am gândit la aceasta. Voi vedea eu cum o voi pedepsi! Tatăl tău este bun cu tine?

– Nu mai mult decât bunica, sire.

– Se spune că toți tații sunt la fel. Nici al meu nu este tocmai un mieluşel. Are mâna grea, cu toate că pe mine mă ocolește. Dar vorba sa nu mă iartă deloc. Și mama ta, cum se comportă cu tine?